

Vzdělávání starší generace pro trh práce

Foto: Kateřina Göttlichová

Postavení starších osob na trhu práce se v současné době mění. Na jedné straně dochází ke zvyšování věku odchodu do důchodu, na druhé straně při zrychlování technologického rozvoje se zvyšují nároky na kvalitu pracovní síly a rostou konkurenční tlaky na trhu práce vůči starším osobám.

Observatoř analyzovala v roce 2006 situaci starších osob na trhu práce z hlediska vzdělávání. Byla zkoumána míra a faktory jejich zapojení do dalšího vzdělávání, jejich aktuální pozice ve srovnání jak s mladšími generacemi, tak se stejnými věkovými skupinami v zahraničí. Mezi hlavní zjištění patří následující:

Vzdělanostní struktura: Skupina obyvatel ve věku 50 - 64 let vykazuje oproti mladším mnohem vyšší zastoupení osob s pouhým základním vzděláním a nižší podíl terciárně vzdělaných. Úroveň vzdělání významně ovlivňuje ekonomickou aktivitu starších. Pouze vysokoškoláci nad 50 let věku si udržují vysokou úroveň ekonomické aktivity. Nizkokvalifikované osoby jsou zvláště ve starším věku jednoznačně vytlačovány z trhu práce (neaktivních je 61 % z nich). Dosažená úroveň vzdělání se proto jeví jako klíčová pro delší setrvání starších osob v zaměstnání.

Účast na dalším vzdělávání: Ve všech věkových skupinách se více vzdělávají lidé s vyšší dosaženou úrovní vzdělání. Zájem o vzdělávání s postupujícím věkem klesá. Zvláště k prudkému poklesu dochází u osob terciálně vzdělaných mezi věkovou skupinou 45-54 let a 55-64 let. Pokles se projevuje zejména v účasti na různých školeních a kurzech, které bývají nejčastěji organizovány zaměstnavateli. Svědčí to o přístupu zaměstnavatelů, kteří ani v případě vysoce kvalifikovaných

pracovníků nejsou ochotni investovat do jejich vzdělávání, pokud jsou v předdůchodovém věku.

Důvody nízké účasti starších na dalším vzdělávání: Stejně jako u průměru populace (viz předchozí článek), i u starší generace hraje stěžejní roli nízká motivace. Lidé často nevidí důvod, proč by se měli dále vzdělávat, stávající vzdělání považují za dostatečné. U starších osob se k problému přičleňuje i rezignace nebo neochota ke změnám. Další jejich výraznou bariérou je nízké sebevědomí, obava z náročnosti kurzu a možného neúspěchu.

Velmi nízká je i účast starších nezaměstnaných na rekvalifikačních kurzech zprostředkovaných úřady práce, a to zejména z důvodu přesvědčení o neperspektivnosti vzdělání vzhledem k délce období chybějícího do odchodu do důchodu (častěji jsou odmítány delší kurzy) a přesvědčení, že nejsou schopni se nové věci naučit. Zde se ukazuje absence nabídky dalšího profesního vzdělávání koncipovaného specificky pro tuto skupinu obyvatel.

Podpora vzdělávání starších osob

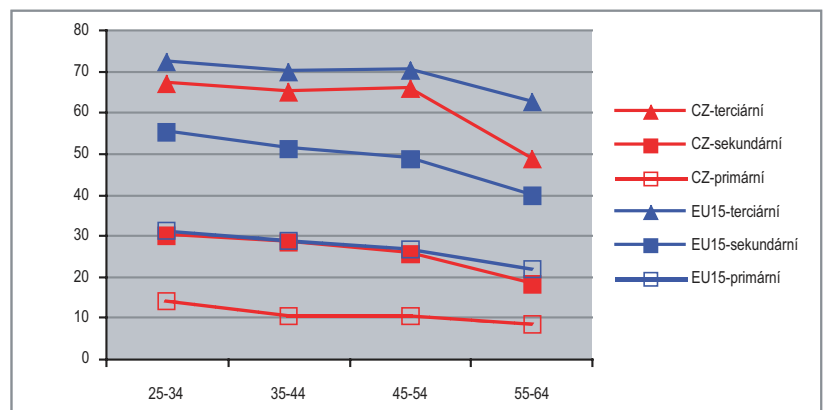
Observatoř v loňském roce také vyhodnotila různé přístupy k podpoře vzdělávání starších pracovníků, shromáždila příklady dobré praxe ze zahraničí a vytvořila zásobník možných směrů a nástrojů využitelných při systémové podpoře vzdělávání starších pracovníků v ČR. Jedná se zejména o daňové úlevy jednotlivcům a zaměstnavatelům, vzdělávací poukázky, placená/neplacená dovolená na vzdělávání, finanční stimulační opatření, zřízení fondu dalšího vzdělávání, a podpora nabídky specifických kurzů pro starší osoby.

Klíčovým závěrem zpracovaných studií je důraz na nutnost komplexního řešení systému dalšího vzdělávání jako celku, bez kterého je velmi obtížné zavádět jednotlivá opatření zaměřená na zvýšení vzdělávacích aktivit starší populace.

Podrobné závěry z provedených analýz a šetření jsou k dispozici v publikacích Observatoře "Účast a bariéry vzdělávání starších osob (Working Paper NOZV-NVF č. 2/2006) a Podpora vzdělávání starších osob (Working Paper NOZV-NVF č. 7/2006), které jsou k dispozici na webových stránkách Observatoře.

Mgr. Zdeňka Šimová simova@nvf.cz

Účast na dalším vzdělávání podle dosažené úrovně vzdělání (2002, v %)

Zdroj: EUROSTAT, Ad hoc modul Lifelong Learning, 2003, vlastní propočty.